

6. De generatiedruk (de verhouding tussen de jongeren, die binnen enkele jaren aan het hoofd van een bedrijf willen staan, en de ouderen, die thans nog bedrijfshoofd zijn) is in alle grootte-klassen, ook in die van 1-3 ha en van 3-5 ha, zeer groot. De boeren hebben teveel opvolgers of anders gezegd, de vlucht uit de landbouw van de jongeren is in Groesbeek te gering. Speciaal voor de allerkleinste bedrijven zouden wij erop willen aandringen, dat er in de toekomst minder „aanrukkende” jongeren komen dan er „vertrekkende” ouderen afvallen, zodat het aantal bedrijven in deze grootte-klassen geleidelijk afneemt. Het is derhalve van belang, in Groesbeek of in de naaste omgeving ambachtsscholen of fabrieksscholen te stichten, waarop de boerenzoons een ambacht kunnen leren of vakbekwaam kunnen worden gemaakt voor de fabrieken in de omgeving.
7. Dat de situatie, waarin de landbouw in Groesbeek verkeert, ongezond moet worden genoemd, spruit tenslotte voort uit de mentaliteit van de „boerenstand”. De vele kleine boeren zijn ontstaan uit grondwerkers, losse en andere arbeiders, die stukjes bos- en woeste grond hebben ontgonnen. Een geringe vakbekwaamheid is hiervan het gevolg.

's-Gravenhage, Dec. 1948

LANDBOUWDOCUMENTATIE

IR D. J. MALTHA

Hoofd Afd. Documentatie

1. VOOR DE OORLOG

Literatuurdocumentatie is een belangrijk hulpmiddel bij onderzoek en voorlichting, omdat de vakliteratuur zo omvangrijk en geschakeerd is geworden, dat niemand in staat is om deze zelfs maar voor een onderdeel geheel bij te houden. Iedereen heeft het tegenwoordig „razend druk” en hoe meer men bezet is met werk, hoe minder tijd er kan overschieten voor het bijhouden van vakliteratuur. Hierin schuilt een ernstig gevaar, waarvoor de literatuurdocumentatie slechts ten dele een oplossing geeft. Want het zelf lezen blijft nog steeds de beste methode om een artikel of een boek in zich op te nemen. Maar uitgaande van de onmogelijkheid om alles zelf te lezen wat voor het werk van belang kan zijn, is toch de literatuurdocumentatie een belangrijk en zelfs onmisbaar hulpmiddel.

De landbouw in Nederland had op dit terrein een achterstand in te halen, want eerst na de oorlog werd met een algemene documentatie van landbouw-literatuur begonnen, terwijl dergelijke literatuurdocumentatie op andere gebieden (technische literatuur, economische literatuur) reeds sedert jaren bestond. Weliswaar hielden enkele instituten sedert een groter of kleiner aantal jaren een systematisch gerangschikte titelcatalogus bij, doch deze instituten bestreken uiteraard slechts een onderdeel van het gehele vakgebied, terwijl ook een onderlinge band tussen deze documentaties ontbrak. Ook enkele Nederlandse tijdschriften hadden referatenrubrieken (waarvan met ere die van het Landbouwkundig Tijdschrift mag worden genoemd) doch deze werkten meestal volgens de „te hooi en te gras” methode, d.w.z. dat niet regelmatig een bepaald literatuurgebied volledig werd bewerkt. Een algemene landbouw-

documentatie en een centraal punt, waar men terecht kon om inlichtingen over literatuur te verkrijgen, bestond niet.

2. ONTWIKKELING NA DE OORLOG

Na de oorlog kon echter een bescheiden begin worden gemaakt met een dergelijke documentatie. Daarbij was de eerste doelstelling te zorgen, dat de ambtenaren van de voorlichtingsdienst en het onderwijs, die door hun werkring ten plattelande niet in de gelegenheid zijn op een bibliotheek de literatuur bij te houden, op de hoogte kunnen blijven van de literatuur, welke op de bibliotheek van het Ministerie wordt ontvangen. Dit leidde tot het uitgeven van het bekende wekelijkse referatenorgaan „Landbouwdocumentatie”, dat in korte (zgn. indicatieve) referaten een volledig overzicht geeft van de belangrijkste artikelen uit de tijdschriften en de nieuwe boeken van deze Bibliotheek en enkele andere bronnen (persberichten, radiovoordrachten).

Al spoedig werd de invloed van dit referatenorgaan merkbaar: de uitlening van de bibliotheek steeg, het bezoek nam toe. Tegelijk met het uitgeven van het referatenorgaan werd een begin gemaakt met het aanleggen van een systematisch gerangschikte kartotheek op de bibliotheek en het samenstellen van trefwoordenregisters. Deze trefwoordenregisters worden eveneens gedrukt en (met een band) elk half jaar beschikbaar gesteld voor de lezers van „Landbouwdocumentatie”. Kijkt men dus elke week „Landbouwdocumentatie” door, dan behoudt men, zonder uren te moeten zoek brengen met het doorlezen van alle binnen- en buitenlandse vaktijdschriften, een goed overzicht over de nieuwe landbouwliteratuur, waarop men dan bovendien zelf via de trefwoordenregisters een gemakkelijke ingang heeft. Helaas is het door technische moeilijkheden nog niet gelukt om deze registers op tijd te laten verschijnen. De organisatie van het samenstellen van deze registers is thans verbeterd, zodat mag worden verwacht, dat bij de volgende jaargangen deze trefwoordenregisters na elk half jaar klaar zijn. Indien men dan bovendien als gewoonte aanneemt, om de literatuur, waarvoor men zich in het bijzonder interesseert, elke week aan te vragen op de bibliotheek van het Ministerie (Bezuidenhout 30, kamer 117) kan men toch op vrij gemakkelijke en weinig tijd kostende wijze volledig op de hoogte blijven.

3. UITBREIDING VAN CONTACTEN

In het begin werden alle tijdschriften en boeken door een klein aantal referenten bewerkt. Dit had vooral bezwaren voor de typische vaktijdschriften, welke uiteraard veel beter kunnen worden gerefereerd door specialisten. Dit leidde er toe, dat werd uitgezien naar medewerking van instituten en proefstations e.d. Met grote erkentelijkheid kan worden geconstateerd, dat van talrijke zijden deze medewerking werd verkregen, zodat thans, buiten de eigen staf, meer dan twintig deskundigen ons helpen bij het refereren. Ongetwijfeld is dit de waarde van „Landbouwdocumentatie” zeer ten goede gekomen.

Ook met de bibliotheek van de Landbouwhogeschool te Wageningen zijn de banden versterkt. Zo zijn wij er toe overgegaan om de belangrijkste aanwinsten van deze bibliotheek, voor zover deze niet ook in de bibliotheek van het Ministerie aanwezig zijn, op te nemen in „Landbouwdocumentatie”. Voorts is één der medewerkers van de afdeling documentatie op de bibliotheek van de Landbouwhogeschool geplaatst, waardoor een permanent contactpunt te Wageningen is verkregen.

Op de bibliotheek van de Landbouwhogeschool is nu ook een begin gemaakt met een systematisch kaartstelsel op boeken en tijdschriftartikelen, waarbij niet alleen gebruik wordt gemaakt van de referaten van „Landbouwdocumentatie”, maar ook van andere bronnen. Tezamen met de reeds sedert jaren bestaande literatuurdocumentatie over tropische producten bij het Indisch Instituut in Amsterdam, wordt dus thans langzamerhand een fundament gelegd voor een algemene literatuurdocumentatie op het gebied van de landbouw.

4. LITERATUURONDERZOEK

Een belangrijk onderdeel van een documentatie-afdeling is het literatuuronderzoek. Ook hierbij geldt, dat dit het beste kan worden verricht door degene die een literatuuroverzicht van een bepaald onderwerp wenst. Maar in de praktijk komt hiervan vaak niet veel, hetzij omdat men geen gelegenheid of geen tijd heeft om op een bibliotheek te gaan snuffelen, hetzij omdat men niet voldoende op de hoogte is van de wijze, waarop een dergelijk literatuuronderzoek moet worden aangepakt. Dan kan een documentatie-afdeling nuttig werk doen, omdat hier juist specialisten zitten op het gebied van literatuuronderzoek. Tal van literatuuroverzichten zijn dan ook reeds door de afdeling Documentatie samengesteld, doch wij hebben de indruk, dat velen nog niet weten, dat men dergelijke aanvragen tot deze afdeling (afd. Documentatie, Bezuidenhout 30, kamer 415) kan richten.

Zijn het eenvoudige of algemeen gestelde vragen, dan geeft onze eigen documentatie doorgaans reeds voldoende. Maar liggen de vragen meer op specialistisch gebied, of wil men een diepergaand onderzoek, dan moet de afdeling de medewerking inroepen van andere documentatie-instellingen. Daaruit ontstond de behoefte om een band te leggen tussen de verschillende bibliotheken en documentatie-instellingen op landbouwgebied in Nederland. Er waren trouwens meer problemen, welke een gezamenlijk overleg vroegen. Er is nu gevormd een Vakcommissie Landbouw onder voorzitterschap van Dr KOOIMAN, Bibliothecaris van de Landbouwhogeschool, welke inmiddels aan het werk is. Voor een goed begrip van de organisatorische positie van deze commissie het volgende ter toelichting.

5. DE VAKCOMMISSIE LANDBOUW

Er is in Nederland een Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen, een grote vereniging, waarvan Openbare Leeszalen, Provinciale Bibliotheken, Universiteitsbibliotheken, Administratieve Bibliotheken, Bedrijfsbibliotheken, enz. lid zijn. Deze vereniging heeft nu enkele secties, waarvan één de naam draagt: Sectie voor Speciale Bibliotheken. In deze Sectie zijn verenigd de bibliotheken van bedrijven, instituten e.d. Deze sectie heeft o.a. een opleidingscursus tot Bedrijfsbibliothecaris, terwijl vier keer per jaar een studiedag wordt georganiseerd. Op deze wijze is er een goede samenwerking ontstaan tussen de verschillende hiertoe behorende bibliotheken, die vele gemeenschappelijke problemen hebben (b.v. tijdschriftencirculatie, toegankelijk maken van Russische literatuur, het vermenigvuldigen van referaten) Aangezien het toch ook zijn nut heeft om in enger vakverband gemeenschappelijke problemen te bespreken, zijn weer enkele groepen gevormd in deze sectie, waarvan dan de Vakcommissie Landbouw er één is. Deze commissie is begonnen met een enquête te houden onder de bibliotheken en documentatiediensten op het ge-

bied van de landbouw in Nederland. Deze enquête is thans uitgewerkt tot een lijst, waarop een 70-tal dergelijke instellingen voorkomen met hun grootte, hun specialiteiten, hun systemen en catalogi, enz. Wij weten nu tenminste wie er op dit gebied in Nederland werkzaam zijn en wat deze instellingen doen, wij hebben een soort adreslijst dus. Volgende punten op het programma van deze vakcommissie zijn o.m. : het samenstellen van een centrale tijdschrift-catalogus op het gebied van de landbouw, het in studie nemen van de rubriek Landbouw uit de Universele Decimale Classificatie.

Zo zijn dan niet alleen de fundamenteën gelegd, waarop de landbouwdocumentatie kan worden gebouwd, maar ook aan het gebouw zelf wordt reeds gewerkt.

6. FOTOCOPIE-KAARTJES

Aanvankelijk werd voor het aanleggen van het kaartsysteem van de tijdschriftreferaten „Landbouwdocumentatie” geknipt en op kaartjes geplakt. Dit kostte veel tijd. Het gaf reeds tijdsbesparing, toen wij „Landbouwdocumentatie” in enkele exemplaren lieten afdrukken op gegomde vellen. Maar nu zijn wij nog een stap verder gegaan en laten „Landbouwdocumentatie” in een enkel exemplaar afdrukken op transparantpapier. Dit maakt het mogelijk om van de op dit papier gedrukte referaten direct fotocopiën te maken op kaartjes, die nu zonder meer in de verschillende kaartsystemen kunnen worden ingevoegd. Doordat reeds enkele instellingen gebruik gaan maken van deze fotocopie-kaartjes, betekent dit een besparing van arbeid en geld. Bovendien is hieraan nog een tweede zeer belangrijk voordeel verbonden. De op transparant papier gedrukte referaten worden op nummervolgorde van de referaten opgeborgen. Wenst men nu een literatuuroverzicht over een bepaald onderwerp, dan kan de literatuuronderzoeker aan de fotocopiëer-afdeling opgeven, welke referaatnummers op dat onderwerp betrekking hebben en kunnen van deze referaten fotocopie-kaartjes worden gemaakt. De aanvrager krijgt dus op deze wijze een literatuuroverzicht van titels en referaten in kaartvorm.

Ook kunnen langs deze zelfde weg abonné's van „Landbouwdocumentatie” worden voorzien van fotocopie-kaartjes van de referaten over door hen opgegeven rubrieken, zodat het dan wel zeer gemakkelijk wordt om een eigen kaartsysteem aan te leggen.

De voorbereiding van deze nieuwe werkwijze is pas beëindigd; met ingang van 1 Januari 1949 kan hiermede worden gestart.

Een nauwkeurige kostenberekening kon nog niet worden opgemaakt, doch het laat zich aanzien, dat de kosten per kaartje niet hoog zullen zijn. Wij menen, dat hiermede een belangrijke stap is gezet op de weg naar een instituut, dat aan de behoefte aan literatuurdocumentatie en -onderzoek op het gebied van de landbouw, op doeltreffende wijze kan voldoen.

EXCURSIES

P. HUPKENS

tijdelijk leraar aan de R.L.W.S. te Goes

Nu het weer winter is, is het tijd om zich te bezinnen op de gebeurtenissen van de afgelopen zomer. Na lange winteravondvergaderingen of in discussies rondom de haard in de huiselijke kring worden dikwijls de gehouden excursies gememoreerd. Het leek de moeite waard het volgende probleem eens